DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
CYNANCHE MALIGNA.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
CYNANCHE MALIGNA;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,

Et Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

Pro Gradu Doctoris,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

ALEXANDER RAMSAY, CHIRURGUS,

SCOTO-BRITANNUS.

Ad diem 24 Junii, hora locoque solitis.

Edinburgi:

EXCUDEBAT GULIELMUS CREECH, ACADEMIÆ TYPOGRAPHUS.

1802.

VIRO AMPLISSIMO,

ATQUE INCORRUPTISSIMO,

JOANNI HILL, L. L. D.

IN ACADEMIA EDINENSI

LITT. HUM. PROFESSORI,

LINGUÆ LATINÆ, UBIQUE FERE LABANTIS,

PROPUGNATORI STRENUISSIMO,

RERUM ROMANARUM VETERUMQUE INSTITUTORUM

INTERPRETI FIDELI, ELEGANTISSIMO, FELICISSIMO,

JUVENTUTIS ACADEMICÆ

INSTITUTORI PRÆSTANTISSIMO,

AB ALUMNIS NUNQUAM NIMIS HONORANDO,

OMNIGENAS BONAS ARTES

INVENTAQUE HODIERNA,

QUOTQUOT GENERI HUMANO

USUI SUNT,

AMPLEXO,

INGENII ACUMINE, MORUMQUE SUAVITATE,

INSIGNI

CONSANGUINEIS PARITER ATQUE AMICIS CARISSIMO,

NUNQUAM NON DILIGENDO,

HUNC PRIMUM IN RE MEDICA LABOREM,

TESTIMONIUM PEREXIGUUM

SUMMÆ OBSERVANTIÆ,

D. D. C.QUE

ALEXANDER RAMSAY.

ERRATA.

In pag. 11.	*lin.* 11.	*pro* hic *lege* hinc
15.	5.	*poſt* ſecernentibus *inſere* " ad ſtatum naturalem redeuntibus"
18.	18.	*poſt* lingua *inſere* minus
39.	3.	*pro* detraharunt *lege* detrahunt
40.	5.	*pro* maturis haud parcendum *lege* optime reſtinguunt

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

CYNANCHE MALIGNA.

ALEXANDRO RAMSAY Auctore.

Omnium morborum, quibus obnoxii ſunt homines, nulli graviores ſunt, vel medici opem magis poſtulant, quam contagioſi epidemici. Cauſa eorum per aëra tam late diffunditur, ut univerſum populum brevi pervadant, curſumque periculoſum adeo celeriter abſolvant, ut, niſi iis quam maturrime occurritur, opem humanam omnino ſpernant.

Cynanche maligna, morbus, de quo pauca diſſerturus ſum, ex tempore quo primum in regio-

nibus Europæ auſtralibus caput extulit, uſque ad hunc diem, diverſis annis temporibuſque, et in diverſis regionibus, variis ſub formis atque nominibus graſſata eſt. Interdum generi humano infeſtiſſimus, plurimos, præſertim autem infantes, e medio tollit, interdum lenior perpaucos vel nullos perimit. Verum in omni exemplo hujus morbi, quando epidemice dominatur, ſymptomata quædam ei propria, quamvis ſpecie diverſa, tamen adeo conſpicua ſunt, ut characterem ejus generalem deſignent, atque omnes ejus varietates ex eodem fonte derivatas demonſtrent. Alii morbi epidemici a contagione pendentes typum admodum diverſum induunt, annis, et anni temporibus, regionibuſque diverſis, ex cauſis obſcuris. Certum et compertum eſt qualitates aëris tam manifeſtas, uti calor et frigus, ſiccitas et humiditas, quam quæ ſenſibus non obviæ ſunt, modum quendum addere effluviis contagionem vehentibus, eademque in varias quaſi fingere formas. Conſtitutiones quoque

hominum

hominum in eadem vel diverſa regione, moreſque in materiam contagioſam vim manifeſtam exerunt. Qualis ſit naturæ, vel unde pendeat, omnino ignoratur. Quocirca mutationes, quas ſubit, qualitates aëris ſuperadditas, vel alias cauſas ſupra memoratas has efficientes, et modum operandi in corpus humanum, explicare neſcimus. Variolæ et morbilli exempla varietatum ſupra dictarum luculenta exhibent, quoniam modo ſub forma ſæviſſima graſſantur, putredine totius corporis ac gangræna locali citiſſime ſupervenientibus, modo ſub forma leniſſima, nullis putredinis vel gangrænæ ſignis ſtipata. In priore forma remedia quam maturrime ac ſelertiſſime adhibenda ſunt, atque haud raro medici auxilium fruſtra petitur. Poſterior fere nulla remedia poſtulat, et æger ſæpe, rebus maxime adverſis, ad bonam valetudinem brevi redit. In eodem epidemico, ſub utraque forma, occurrunt caſus ſinguli a cæteris admodum diverſi, et quoad ſigna, et methodum medendi.

Ut in aliis, ita in hoc morbo, haud aliter res ſeſe habet, ut poſtea oſtendere conabor. Interdum enim adoritur ſub forma leniſſima, quando *ſcarlatina* audit, ſine putredinis vel gangrænæ ſymptomatibus, vel ullo alio mali ominis indicio, cito et feliciter decedens, artemque medicam vix requirit; interdum ſub graviſſima, cum ulceribus faucium gangrænoſis, et totius corporis ad putredinem proclivitate, operam medici ſolertis exigens, cujus peritia ſæpe ægro miſero nil prodeſt; atque hæc forma *cynanche maligna* a CULLENO nominata præ cæteris attentionem vindicat. Notas, quæ morbum deſignant, monſtrare jam conabor. Hæ ordine, gradu, et numero, in caſibus fere ſingulis, multum variant, modo tamen ſequente curſum ſæpiſſime peragunt.

HIS-

HISTORIA MORBI.

PræGRESSIS ſolitis pyrexiæ ſignis, cito accedunt dolor capitis atrox, cervicis rigiditas et dolor, languor, vertigo, animi dejectio et interdum defectio, jactatio totius corporis, moleſtia, et dolores fugaces; aliquando tuſſis; nauſea, anorexia et vomitus, quem mox excipit alvi profluvium, infantes præ cæteris infeſtans. Vires quoque multum ſunt proſtratæ; rubeſcunt et tumeſcunt facies et oculi, qui ſæpe lacrymas effundunt, ut in morbillis. Interdum tamen facies pallet, et oculi languidi ſunt et concavi. Faucibus mox inſpectis, tonſillæ, parteſque vicinæ, quantum conſpici poteſt, uſque ad imam pharyngem, profunde rubent tumentque. Accedit etiam deglutitio difficilis, rarius gravis, nec pro ratione ſignorum cæterorum, una cum caloris ſenſu; nonnunquam rubor et tumor faucium leviores ſunt, et vix percipi poſſunt; et maculæ tantum

tum albidæ, margine ruboris vividi circumſcriptæ, quæ abraſæ, ulcera ſordida ejuſdem magnitudinis latentia ſæpe mali mores, poſtea oſtendunt. Alias tumor adeo graviter urget, ut deglutitioni et reſpirationi plurimum obſtet. Quamvis faucium inflammatio interdum gravis interdum levis ſit, maculæ ſupra dictæ albi vel cineritii coloris ſerpentes citius vel ſerius in faucibus reperiuntur.

Pulsus, vel ab ipſo morbi initio, frequentes, plerumque debiles, preſſuræ facile cedunt, aliquando tamen molles et pleni ſunt, vel in juvenibus conſtitutione athletica præditis firmi, raro tamen adeo pleni, validi, et duri, ac in aliis phlegmaſiis. Cutis primum calida viciſſim ac frigida, perpetuo calida et arida fit; aliquando etiam frigida manet. Color linguæ, quæ initio ut plurimum in medio albeſcit, poſtea mutatur; apex, margineſque ſæpe humidæ ſunt et mundi. Sitis, ſæpe vix extinguenda, plerumque urget; ſæpius tamen, haud

haud adeo infeſtat ac in aliis morbis acutis. Urina plerumque decolor eſt, interdum parca eſt et profunde rubra; nullum fere cibi deſiderium eſt, aliquando tamen appetitus non adeo dejicitur ac in aliis ejuſmodi morbis: ſomnus fugit.

Vomitio, alvique profluvium, quo die invaſerunt, ceſſant; huic deinde ſæpe ſuccedit alvus aſtricta; haud raro tamen perſiſtit cita alvus, quæ omnia ſigna graviora reddit, vires morbo præbet, vireſque ægroti convellit, quem in maximum vitæ diſcrimen cito perducit. Indicia febrilia noctu intenduntur, ac mane ſeſe remittunt, quod magis vel minus fit in ſingulis fere pyrexiæ exemplis. Ægrotans, qui adhuc noctes inſomnes duxerat, nunc inter remiſſionem ſomno fruitur, qui raro vires recreat; deinde cutis ſæpe humore tenui obducitur. Remiſſio matutina ac exacerbatio veſpertina ſæpe vix percipi poſſunt. Cerebri functiones haud raro maxime turbantur, ut

ex

ex delirio patet, quod ſæpe a primo febris impetu die interdum primo, ſæpe ſecundo aliis ſymptomata ſeſe adjungit, interdiu ſæpe remittit, noctuque rurſus intenditur, una cum aliis febris ſignis. Nonnunquam adeo ægrum infeſtat, ut ex eo facile reſuſcitare poteſt, et etiam apta quæſitis reſponſa prompte reddit; perſæpe æger muſſitat, ac verbis inanibus utitur; alias vigilia perpetua, alias coma peſſimi ominis indicium ſupervenit. Atque hæc ſunt ſymptomata quæ per aliquot dies ægrum afficere ſolent.

Secundo morbi die, tertio ſæpius, quinto interdum, vel etiam ſerius, facies, collum, pectus, manus, et maxime digiti qui rigidi ſunt, tumore quodam, et rubore profunde vivido, eriſipelatis inſtar, afficiuntur. Dein papulæ exiguæ, ruberrimæ in maculas magis vel minus latas ſæpe tandem coaleſcentes, pectus artuſque præcipue occupantes, erumpunt.

Quo

Quo minus inſignis eſt rubor, eo magis eminent.

Hæc eruptio per tres quatuorve dies reſtat, et deſquamatione cuticulæ furfuracea finitur. Speciem omnino diverſam in variis epidemicis, etiamque in ſingulis ejuſdem caſibus induit; alias enim papulæ confertiſſimæ alias parcæ ſunt; modo maculis albidis, modo ſubfuſcis vel lividis apparet. Interdum alternatim decedit reditque abſque ulla cauſa manifeſta, et ſæpe ſymptomata non inde aggravantur. Aliquando tamen ſigna dira, eruptione ſubito decedente, ſubſecuta ſunt. Nonnunquam vix percipi poteſt, vel omnino abeſt.

Eruptione jam perfecta, levantur plerumque ægritudo, et circa præcordia anxietas, et interdum etiam cætera ſymptomata; et poſtea nonnunquam ſanitatas paulatim reſtituitur. Hic morbus raro tamen curſum adeo felicem abſolvit; e contrario progreditur; glandulæ

ſubmaxillares tumeſcunt, etiamque totum collum ad pectus uſque ; œdematoſus ſæpe hic tumor eſt, et tactus dolet. Aliquando adeo urget, ut ſpiritum ægro intercludere, laryngem coarctando, minitetur, et magnitudine ſanguini per venas a cerebro redeunti obſtet. Unde ſpiritus ægre trahitur, vox vel ſonum alienum edit, vel nil ſignificat, et ſanguine in vaſis cerebri congeſto, dolor capitis et delirium intenduntur. Hic tumor externus faucibus intus affectis ut plurimum reſpondet.

Morbo ita ſub forma graviore progrediunte, affectio faucium intus ingraveſcit, eſcharæ ex albido, vel cineritio colore, quæ uvulam, tonſillas parteſque interpoſitas præcipue obſident, ad colorem luteum, vel ſubfuſcum vergunt, vel etiam nigreſcunt, ac undique ſerpunt. Interdum fauces et linguæ baſin adeo penitus afficiunt, ut ventriculo aditum et pulmonibus plurimum coarctet. Verumtamen ſæpe facultas devorandi inde parum vel nihil læditur ; ſimulque

anima

anima de qua brevi poſt morbi invaſionem ipſe conſcius queritur, nunc adſtantibus percipienda fœtidiſſime olet; emanat etiam ſanies ichoroſa e faucibus, et a membrana Schneideriana, quæ colorem rubrum vel lividum exhibet. Hic mucus ſæpe adeo acer eſt, ut cuticulam narium labiique ſuperioris, præſertim infantum, delapſuſque ad ventriculum et inteſtina tunicam villoſam, erodat. Illinc oriuntur nauſea, anorexia, ſæpe vomitus, et circa præcordia oppreſſio. Hic, profluvium alvi cum torminibus diris, cui licet in tempus remediis bene accommodatis reſiſtatur, malum denuo regreditur, quod ad compeſcendum medicus arte ſolertiſſima ſæpe incaſſum incumbit. Signa quoque gaſtritidis vel enteritidis interdum ſuperveniunt; mucuſque tantam acrimoniam adhuc retinet, ut, per totam canalem alimentarium delapſus, partes ano vicinas cuticula privet; imo, quidam auctores manum adjuvantis ad virum ex ægri ore abſtergendum admotam fuiſſe ab eo infectam, affirmarunt.

affirmarunt. Hoc tamen rariſſime evenit. Serpit interdum ad tracheam et pulmones malum faucium; tuſſi inde excitata, voce raucisona, vel interclusa, cum spiratione difficili et sæpe cum constrictionis in pectore sensu, daturque sæpe neci ægrotus. Sputa interdum haud copiosa, simul cum colore faucium livido, et gangrænæ instantis indiciis, exitum persæpe funestum portendunt.

Symptomatibus ita se male habentibus, lingua magis sordida et arida fit; sæpe crusta fusci vel nigricantis coloris obducitur, apice marginibusque, qui interdum mundi humidique manent, exceptis. Sitis vehementius urget. Cutis magis aret et ardet. Urina fit profundius rubra. Ventriculus fastidio majore urgetur, et alia quoque symptomata ingravescunt. Pulsus magis magisque celeres ac tenues, abnormes, vel tremuli evadunt; vires magis prosternuntur; cerebri functiones magis turbantur; vis nervea opprimitur;

mitur; mentis alienatio crefcit; figna putredinis totum corpus pervadunt; oculi languidi caligant; urina, dejectionefque inconfcio ægro redduntur; fingultus, fubfultufque tendinum infuper adduntur; artus extremi frigefcunt, cum totius cutis fudore gelido; fpiritus gravis ab alto trahitur; ægerque his malis accumulatis fuccumbit, vitam cum morte commutans. Nec via mortis fimplex. Nam fanguinis fluxus ex partibus corporis variis fæpe fubito ægrum rapiunt, multaque alia mala fupra narrata. Sanguis haud raro e naribus vel faucibus, et etiam ventriculo et auribus, ftadio morbi provecto, provenit; fæpe menfes mulieribus fuperveniunt, quibus antea ignoti fuerant, vel maturius quam provenire folent, licet periodus jufta jam longe diftat.

Hæ fanguinis emiffiones crifin fauftam haud efficiunt, et e faucibus vel naribus erumpentes, a tunicis vaforum ab ichore virulento erofis proficifcuntur.

Si

Si æger ſanguine amiſſo ſuperſtes ſit, ſymptomata mala ingraveſcunt, vireſque ejus adeo dejiciuntur, ut ad ſanitatem tardius redeat.

Morbus, de quo tractatur, ſæpiſſime curſum funeſtum celeriter conficit, haud raro intra horas viginti quatuor, ſæpe quadraginta octo, ſed plerumque a quarto ad ſextum diem. Apud medicos plerumque creditur, ægrum ab omni periculo inſtante evaſiſſe, ſi modo nono die ſuperſit. Res tamen ſemper haud ita ſe habet; namque poſt paucas ſeptimanas, a debilitate ſola, ſæpe cum febre hectica, viribus morbi diuturnitate penitus abſumptis, extinguitur vita.

Manifestam criſin nullam hic morbus agnoſcit, nec eliminatio inſignis peccantis materiæ alicujus exitum felicem præcurrit. Proculdubio quidem, morbo jam diſcedente, ut fieri in typho aliiſque morbis acutis ſolet, aliquando ſedimentum copioſum urina deponit, vel

vel ſudor benignus per cutis univerſæ ſpiracula prodit. Deſunt hæ plerumque vel aliæ evacuationes criſin ſignificantes.

Has excretiones præter ſolitum auctas pendere ab actionibus ſecernentibus, atque morbum vel natura vel arte jam eſſe victum oſtendere, veriſimile eſt. Quum morbus exitum felicem habet, ſigna ad ſalutem, a primo fere ad diem quartum, uſque ad ſextum, vel etiam ſerius, occurrunt ordine ſequente; univerſa eruptione jam perfecta, ſigna febrilia remittunt; functiones cerebri et ventriculi redeunt; æger placido ſomno fruitur, ex quo refectus expergiſcitur. Rubor cutis evaneſcit, eſcharæ in faucibus ſitæ cum excreatione copioſa decidunt, ulcera latentia munda relinquentes, quæ cito ſaneſcunt. Maſſulæ muci putridi ſanguine admiſtæ ſæpe excreantur; tumor externus ſubſidet; oculi renident; ac morbus brevi omnino decidit cum deſquamatione cu-

ticulæ,

ticulæ, ac ſæpe anaſarca, interdum tumoribus glandularum diuturnis.

Morbus hicce, ut ſupra notatum eſt, gradu, numeroque, ſignorum ac forma longe variis, epidemice graſſatur, ac nonnulli caſus ſpecie a cæteris valde diverſa ſtipantur; quamobrem deſcriptionem ſignorum, quæ cuique exemplo conveniunt, inſtituere difficile eſt. Symptomata ſolummodo, quæ ſæpiſſime in conſpectum veniunt, deſignare ſatis eſt. Quare ſigna in epidemicis quibuſdam, quæ, ſub forma ſcarlatinæ anginoſæ proprie dictæ, plerumque apparent, monſtrare conabor; eaque maxime, quæ juſtum diſcrimen inter hanc formam et illam ſupra memoratam et methodum medendi cujuſque propriam annotant.

Quanquam rariſſime evenit morbum ſub forma ſcarlatinæ ſimplicis, uti Sydenhamius depinxit, epidemice invaleſcere, forma tamen multo leviore, quam ſupra narravimus, haud

raro

raro occurrit, atque ab illa tam in ſymptomatibus ei propriis, quam in curationis indicationibus, longe diſcrepat. Porro, eventus ejus plerumque feliciſſimus eſt.

Jam ab initio morbi ſigna febrilia multo minus ſæva tardius invadunt. Deſunt anxietas, circa præcordia gravitas ac vomitus, quæ omnia graviter in cynanche maligna ſtrictius ita dicta hominem affligunt; ac cita alvus raro, niſi in infantibus, ſubſequitur; vires nec tantum nec tam cito dejiciuntur; eruptio coloris coccinei tertio fere die vel tardius erumpit, quo facto febris ſymptomata levantur, et ſæpe æger mox ad integritatem redit. Faucium ſtatus magis anginam tonſillarem quam malignam refert. Ac tametſi in faucibus adſunt eſcharæ hæ juxta ſuperficiem jacent, magis albidæ ſunt, nec ad gangrænam adeo proclives ſunt, quam in ſpecie maligna. Suppuratione facta, quæ haud raro occurrit, ex ulceribus mundis pus benignum effunditur, quæ

cito ſanantur. Inflammatio aliquando gravis eſt, et deglutitio ſæpe multum impeditur, cum acri dolore. Eſcharæ cito et bene decidunt. E faucibus, et ſæpe quoque e naribus, ſtillat mucus viſcidus, ſatis copioſus, raro admodum acer. Tumor extrinſicus plerumque haud grandis eſt, ac, inflammatione intus ſedata, ſæpiſſime admodum cito ſubſidet. Pulſus nec tam celeres quam in ſpecie maligna nec adeo debiles ſunt, ſæpe molles, et aliquanto pleni. Functiones cerebri parum læſæ, ac deſunt plerumque ſigna totius corporis ad putreſcentiam vergentis vel gangrænæ localis. Nec anima odorem fœtidum edit. Plerumque indicia poſt eruptionem coccineam leviora fiunt. Pulſus tardiores, firmiores et pleniores evadunt; cutis minus arida fit; ſæpe ſudor prorumpit; lingua ſordida eſt et madet; ſitis ac calor imminuuntur; dolor capitis ac delirium, ſi adfuerunt, mitigantur, ſomnus appetituſque redeunt; eodem tempore eſcharæ faucibus facile egeſtæ, cum libera muci excreatione,

ulceraque

ulceraque celeriter ad integritatem revertuntur. Tumor faucium extrinſecus et intrinſecus recedit; facultas deglutiendi augetur; ac morbus ita feliciter brevi migrat. Anaſarca ac tumores glandularum ſubmaxillarium ſequuntur. Si ſymptomata monſtrarem, quæ caſus ſpeciei nunc tractatæ graviores deſignant; quod ſupra de cynanche maligna poſitum eſt repetere neceſſe eſſet, adeo ex omni parte conſentiunt et quod attinet ad ſymptomata propria rationemque medendi cuique idoneam, ut diſcrimen inter hos et illos facere nemo medicorum deprehendere poteſt.

CAUSÆ.

Causæ quæ homines huic morbo obnoxios efficiunt ex obſervatione medicorum, qui huic rei incubuere, ſequentes ſunt, debilitas, irritabilitas et relaxatio totius corporis, ſive a natura, ſive a morbis originem trahunt. Unde fit, ut

fæminæ magis quam viri; juniores magis quam adulti huic morbo obnoxii sunt; ut et ii qui imbecilliores facti sunt morbis prægressis moribus pravis, pathematibus mentis deprimentibus, quæ mirum in modum corpus debilitant, systema totum labefactant; labores duri. Victus tenuis quoque; aër vitiatus in ædibus, in quas aër liber raro vel nunquam immittitur; effluvia ex variis caussis accumulata, contagionem fovent. Unde pauperes quam divites huic morbo magis patent.

Qui robusti sunt, ac corporis sanitate fruuntur, cujuscunque ætatis, vel sexus, hujus morbi haud immunes sunt; si modo contagioni satis objiciantur. Effluvia ex ægroti corpore emanantia, halitu ejus, aëre inquinato vel aliter transmisso, morbum in corpore alieno excitant. Neque mentis humanæ acies deprehendere valet, unde nascatur hæc contagio specifica; quæ sit ejus naturæ; ex quo constet; quantum ejus morbum in aliquo evocare sit necesse;

quomodo

quomodo effluvia aliena arcte nexa efficiunt, ita ut eidem ingenium ſpeciale et characterem adhibeant; a quo pendeat forma nunc gravis ac mortifera, nunc levis et innocua. Quæ ſit corporis conſtitutio, quæ morbum foveat vel aliter; quare in fauces modo, modo in cutem morbus irruat; quare primo morbi impetu gravius aggrediatur, ac, licet latius indies ſerpit, pauciores cæteris paribus intereant; morbo jam declinante, virulentiam penitus deponat. Satis patet regiones humidas paludoſas, effluvia ex ægris pluribus, in œdibus ſine ventilatione, aggregatis congeſta contagionis propagationi favere, vimque ejus intendere.

Quod ad cauſam proximam attinet, quoniam modus quo materia contagioſa in corpore agat minime manifeſtus eſt; ita etiam cauſa, unde pendent morbi ſymptomata, in obſcuro poſita eſt. Non dubitandum eſt, quin res contagioſa omnia fluida in putredinem prona

ſæpe

fæpe reddat, vires totius corporis vitales proſternat, et ad fauces et cutem præſertim irruere tendat.

DIAGNOSIS.

Diagnosis ſæpe pars artis medicæ difficillima eſt, et in tenebris abdita: ſemperque poſtulat, ut medicus ei animum ſedulo convertat; præſertim in morbis acutis, qui curſum periculi plenum celeriter peragunt: nam ſi forte medicus de vera via quam minime deflectat, dum ægroto auxilium affere velit, operam dabit manem.

Plurimi, inter quos eminet Cullenus celeberrimus, diſcrimen generis inter anginam malignam ac ſcarlatinam anginoſam inſtituere conati ſunt, et utrique ſpecificam contagionem ineſſe, crediderunt.

Hanc

Hanc opinionem fundamento lubrico niti ut credam adducor ex caufis fequentibus. 1*mo*, Quia efflorefcentia coloris coccinei ulceraque in faucibus fita prævalente hoc morbo epidemico arctiffime nectuntur. Rariffime evenit, fcarlatinam fimplicem proprie dictam fine faucium affectione occurrere. E contrario fub forma etiam leniffima, fauces cynanches malignæ inftar magis vel minus afficiuntur. In exemplis fpeciei malignæ graviffimis eruptio coccinea prodit. In illo cafus funt nonnulli primo præfertim morbi ingreffu, in quibus fymptomata adeo fæviunt ut fatis fuperque anginam malignam referat. In hoc contra, declinante præfertim morbo, cafus funt aliquot, in quibus figna fic leviter infeftant, ut ex omni parte fcarlatinam accuratiffime referat, faucibus vix ac ne vix quidem affectis. Utrique ratio medendi haud eadem eft. Eodem graffanti epidemico, et in eadem domo, ubi complures effluviis ex ægro unico emanantibus objiciuntur, alium

fcarlatina

ſcarlatina ſimplex cum efflorefcentia univerſa coccinea invadit, alium cynanche maligna virulenta, cum ulceribus faucium gangrænoſis, et efflorefcentia minima vel nulla.

Nihil refert, ſi interdum morbus epidemice ſerpens plurimos extinguit, interdum perpaucos vel nullos; nam res haud aliter ſeſe habet in morbillis et variolis, quibus ineſſe duas contagiones ſpecifice diverſas credere a ſana ratione abhorret. Has varietates ex cauſis ſimilibus pendere veriſimile eſt. Contagiones duas ſpecificas quidem natura ſua toto cælo diſcrepantes tam actiſſime in ſingulis exemplis ſemper conjungi, rationi non conſentaneum mihi videtur. Res tamen in dubio eſt: ac minus refert, annon, hæc res per ſe non ſatis perſpicua in lucem proferatur, quoniam quiſque caſus pro ſymptomatibus quæ oſtundunt tractetur oportet. Multo magis intereſt diſcrimen inter hunc morbum et anginam tonſillarem ſtudioſe inſtituere. Remedia utrique

que opportuna omnino ſunt contraria; eaque illi idonea, huic aliena ſunt, et etiam exitium ægro cito afferrent.

Diagnosin ex cauſis remotis ſignis cujuſque propriis deducere oportet.

Cynanche tonſillaris jam ætate perfectos, magis quam juniores, ſexum virilem quam fæmineum, eoſque qui habitu robuſto, ac temperamento ſanguineo præditi ſunt aggreditur. Veris tempore invaleſcit; plerumque a viciſſitudine tempeſtatum ſubita, frigore corpori admoto, veſtimentis ſolitis dimiſſis, vel aliis cauſis externis originem ducit; et eos qui antea hoc morbo laborarunt, omnibus anni temporibus, etiam æſtate, ſæpe aggreditur. Cynanche maligna quavis anni tempeſtate, ſæpiſſime tamen exeunte æſtate uſque ad hiemem, epidemice graſſatur. Omnis caſus ad contagionem plerumque referendus eſt, ex quo fonte morbum originem ducere liquido conſtat.

Unde fit quando in aliqua regionis parte apparuit cito per populum ſerpere.

In cynanche tonſillari, indicia febris omnino inflammatoria raro ſæviunt, vires haud derepente proſternuntur, functioneſque cerebri haud læſæ manent. Pulſus quoque raro frequentiſſimi, rarius imbecilli ſunt; contra, ut plurimum inflammatio, morbo ſaltem ingrediente, alterutri tonſillarem ſæpe inſident, dolor acerrimus vexat, ſæpe ad aurem cum tinnitu tendens, facultas devorandi multum impeditur, ac magno dolore ſtipatur. Qui ægrotat etiam malo faucium exaſperanti præcipue animum advertit. In cynanche maligna contra, ſymptomata omnino aliter ſe habent; mens ægroti ad ſigna febrilia evocatur, et eſcharæ in faucibus, illo non ſentiente, gangrænoſæ ſæpe reperiuntur. In priore morbo maculæ gangrænoſæ nunquam ſeſe oſtendunt. Haud raro quidem inveniendæ papulæ exiguæ, in ſuppurationem cito deſinentes,

tes, ulcera exigua, munda, parum ſerpentia, quæ celeriter ſaneſcunt, reliquentes, anginæ malignæ valde abſimilia.

Remediorum effectus in morbis diverſi dignoſin præbent. Quæ humores corporis ſubtrahunt, vimque generis ſanguiferi deprimunt, ſicut ſanguinis miſſio, vel alvi purgatio, altero morbo laboranti ſubveniunt; febrem ſignaque inflammatoria coercent, atque hominem ſæpe cito morbo liberant. Hæc remedia contra altero laboranti perniciem afferunt, vires labefactant, febrem vehementius accendunt, totum corpus fauceſque ad putreſcentiam gangrænamque proclivia efficiunt, totumque hominem in præceps periculum jactant, vel etiam tollunt.

Inter hunc morbum et illum, notam qua dignoſcatur ſpecies ſanguinis emiſſi exhibet; ſanguis in cynanche maligna emiſſus ſuperficiem ſubflavam, vix tenacem, facile lacerabilem,

et gelatinis inſtar oſtendit: in angina tonſillari contra ſuperficiem coriaceam albam, tenacem atque firmam craſſam. Finis quoque utriuſque ad dignoſcendum adjuvat: in poſteriore enim morbo faucium malum vel brevi deſcutitur, vel ſuppurat, nullis ulceribus relictis; in priore in eſcharas vel gangrænam ſerpentem diſinit.

Ubi adhuc locus dubitandi, eruptione coccinea ſeſe offerente, haud amplius ambigitur. Forte quidem in cynanche tonſillare eruptiones prodeant, hæ tamen curſum minus æquabilem agnoſcunt, et inter has et coccineam notare diſcrimen haud difficile eſt.

Discrimen tamen haud ſemper adeo apparet; morbus enim, de quo agitur, ſub forma leviore, initio ſaltem, ſpeciem inflammatoriam ſatis refert; verumtamen plerumque efflorefcentia aliaque ſigna facile eum ſecernunt. Ubi res in dubio verſatur, diſcernere minus ita refert,

ut

ut lædentibus abſtinendo ac potius remedia, ad ſpeciem malignam accommodata adhibendo parum vel minime nocetur; etenim remedia, quæ vim cordis arteriarumque, et totius corporis vires attollunt, auxilium præſtantiſſimum ſuppeditant, ac ſi forte alteri præſcripta tantum efficiunt ut inflammatio faucium in ſuppurationem deſinat.

Angina trachealis hoc morbo confundi haud poteſt; ſignis illis propriis facile alius ab alio ſecernuntur. Aliquando quidem mox ab anginæ malignæ invaſione inflammatio faucium ad laryngem ſerpit, ibique cynanchen trachealem excitat, quæ ita ſuperaddita ſignis ſuis prompte cognoſci poteſt. Stadio morbi provectiore, a muco vitiato laryngis membranam inquinante, cui gangræna ſupervenit, magis pertimeſcendum eſt, nam haud raro celeriter ægrotum dat neci.

Facile dignoſcatur hic morbus ab apthis quæ infantes præ cæteris infeſtant, et formam cruſ-

cruſtarum

tarum, lactis coagulati inſtar, aſſumunt, et linguæ tumidæ in margines per totum os ſerpentes, abraſæ cito renaſcentes, aſtringentibus facile cedentes, incidunt cum febre ſynocha levi.

Indicia, quæ hunc morbum ab gaſtritide erythematica monſtrare certe ſupervacaneum eſt. Virus e faucibus quidem ad ventriculum delabitur, ibique inflammationem accendit, cui ſæpe gangræna ſupervenit, ut in cadaveribus conſpicitur.

PROGNOSIS.

Ut ſibi famam et conciliet et ſuffulciat prognoſin juſtam inſtituere maxime medici refert.

Ab ætate et conſtitutione ægroti, epidemici ingenio, maximeque a ſignis morbum comitantibus, prædicendum eſt. Adulti conſtitutione robuſta, minus quam juniores habitu

tu debili, periclitantur. Ubi morbus epidemice valens ſignis putridis, vel gangrænoſis, curſum cito peragere minatur, multo magis pertimeſcendum eſt, quam ubi res aliter ſe habet.

Quoniam in quovis epidemico haud deſunt caſus nonnulli inter ſe multum diſcrepantes, et morbus haud raro adultos corpore ſaniſſimo gaudentes miſerrime infeſtat, a ſignis manifeſtis maxime augurandum eſt. Quæ bona quæve mala ſint, nunc monſtranda ſunt.

Ubi ſigna febrilia ab ipſo morbi initio leniter ſe habent, ac, eruptione plena perfecta, remittunt, in ſalutem eſt ; atque, ſi faucium affectio modica nec gangrænæ proclivis ſit, ſi cerebrum pulmones et larynx parum vel minime ſint læſa, fauſtum quoque eſt. Vel ſi a quarto morbi die uſque ad ſeptimum vel paulo ſerius eſcharæ faucium facile decidunt, ulcera ſana reliquentes, una cum excreatione

muci

muci copiosa et libera; si lingua madida et munda sit; si etiam tumores extrinsicus subsident, simulque notæ febriles et delirium conquiescunt, faustissimum est. Ubi somnus et appetitus redeunt, siti ac colore restinctis, cum pulsu tardiore, firmiore et pleniore, tum demum finis morbi admodum felix brevi expectandus est. Contra, si signa febris vehementer sæviunt, nec post eruptionem recedunt, una cum pulsu tenui, debili, frequenti, vel abnormi, cute arida, anxietate febrili gravi, subita virium prostratione, malum est. Si irruit ad cerebrum vel pulmones præter ordinem sanguis; vel si aliter functiones eorum multum turbantur; si pulmones vel larynx læduntur, malum significat. Malum est quoque, si efflorescentia sub cutem se condit, vel subito evanescit, vel ad lividum colorem vel nigrum inclinat; si persistit alvus fluens; si lingua sordida, fusca vel nigra sit, cum siti non extinguenda. Si aphthæ faucium in gangrænam serpentem ruunt, cum anima fœtida,

ac

ac excreatione ſaniei virulentæ copioſa, vel ſi ſputa deficiunt ſimul cum colore faucium livido, vel nigricante ; ſi tumor extrinſicus colli pectoriſque graviſſime ingruit, adeo ut ſanguini a capite regredeunti reſiſteret, vel ſpiritum intercludere minitetur, maximum vitæ diſcrimen denunciatur. Tremores, ſubſultus tendinum, fæces ac urina ſine voluntate ejecta, ſingultus, oculi vitrei, ſudor algidus, mortem in propinquo eſſe ſignificant.

Omnia ſupra narrata ſimul vix unquam eidem ægroto contingunt. Siquidem in quo omnia hæc ſunt de eo actum eſt ; in quo plura ex his occurrunt exitum lethalem ei haud procul abeſſe eruitur. Verumtamen haud raro evenit ægrum ad priſtinam valetudinem in rebus maxime inauſpicatis ex improviſo redire ; contra aliquando, animam recedere ægro, cui paulo ante ejus migrationem indicia recurſum ad bonam valetudinem portendere videbantur.

RATIO MEDENDI.

Quandoquidem, ut ſupra diximus, morbus, de quo agimus, ſub variis formis apparet, conſilia medendi prout hanc vel illam formam induerit, adoptanda ſunt.

Ubi de ſcarlatina ſimplici agitur, ut Sydenhamius et alii eam depinxerunt, "vix altius "morbi nomine aſſurgit" vixque opis medicæ indiget. Haud amplius cavendum eſt, quam omnia lædentia ſubmovere, ac quæcunque irritationem afferre, efflorefcentiam retropellere, vel febriculam intendere, poſſunt. Quamobrem caloris pariter ac frigoris incommoda præcavenda ſunt; potus diluentes ad libitum concedendi, ægrum a vino abſtinere oportet, niſi id vires exigant; alvum leniter ſolvere licet. His præſidiis ægrotans cito convaleſcit.

Siquando

Siquando occurrit ſcarlatina anginoſa, cum ulceribus faucium benignis, vel affectione in his partibus anginæ inflammatoriæ ſimili, abſque gangrænæ vel putredinis ſignis, modo ſequente tractari poteſt. Si notæ febriles vehementes ſæviunt, hæ ope regiminis antiphlogiſtici compeſcantur oportet, et etiam a lædentibus omnigenis cura cavendum eſt. Si graviſſimæ ſunt, cum pulſu duro, pleno et valido, fervore cutis ingente, ſpiritu gravi, deglutitione difficili, aliiſque ſanguinis in capite pulmonibuſque congeſti ſignis, et faucium inflammatione vehemente, ad ſanguinis detractionem et cathartica ſalina, tuto confugiendum eſt.

Verum ab horum remediorum uſu ſumma cura plerumque præcavendum, ne quid mali afferrent, præſertim venæſectio, quæ rariſſime expedit, nam ſymptomata inde naſcuntur, quæ nunquam prodirent, et in periculum vitæ ægrotum adducerent. Præſtat ut plurimum inflammationem faucium, hirudinibus,

veficatoriis, vel aliis acribus extrinfecus admotis, coercere. Vomitionem fub morbi initio excitare multum prodeft; potus diluentes acidis admiftis, fructufque maturos ægroto libere fuppeditare oportet. Laxantibus lenibus, vel potius enematibus alvum elicere, ùtile eft. Vino vel cinchona rariffime opus eft; atque intempeftive adhibentur, fi adfunt nec putredinis per totum corpus, nec debilitatis indicia; fiquando vero hæc adfunt, commode arceffenda, etiamque neceffaria fun., ad ægri falutem, ut poftea dicendum.

Ubi morbus fub forma maligna fævit, indicationes curativæ mihi videntur fequentes. 1*mo*, Signa febrilia compefcere. 2*do*, Debilitati totius corporis, et in putredinem, gangrænamque proclivitati obviam ire. 3*tio*, Signa quædam urgentia fedare.

1*mo*, Ex omnium fere medicorum confenfu, ac experientia, ex tempore quo morbi natura

ad

ad lucem ſe dedit, ſatis liquet, evacuationes omnigenas præ cæteris ſanguinis plurimum nocere. Quanquam levamen ſubdolum pro tempore ægro afferret venæſectio, vires dejicit, ac ſymptomata contraindicantia, quæ plerumque cito ſuccedunt, graviter adauget, adeoque repente, ut vim omnem remediorum eludant, ac ſæpiſſime vitæ ſpes ad anguſtias celeriter redigant. Itaque vel ab ipſo morbi initio melius eſt a venæſectione omnino abſtinere, et etiam catharticis, quæ pariter nocent, purgatione præter ordinem elicienda, cui natura proclivis eſt, ac in ſummas anguſtias ægrum haud raro perducit, nec malum faucium inde levatur. Multo magis prodeſt ab omnibus irritamentis, quæ indicia febrilia adaugent ſedulo abſtinere. Ægrotum in cubiculo amplo et bene ventilato nec in lecto ſtragulis obrutum decumbere oportet.

Primo vel ſecundo morbi die, priuſquam manifeſta hujus morbi indicia perfecta ſint, emeticum

emeticum, quod vim febris frangit, vel ſaltem compeſcit (ut in typhode ſummo cum commodo fieri ſolet), glandulas faucium emulget et ventriculum ſordibus exonerat, exhibere plurimum proficit : vel ſi vomitio ſponte evenit, infuſo chamæmeli vel aliis ſolicitanda eſt. Poſtquam ſigna morbi atque faucium inflammatio ſeſe manifeſta dederunt, vomitionem arte excitare inutile, et etiam noxium foret. Res ſummi momenti eſt, prius vinum mature ſubminiſtrare quam ſigna debilitatis, putreſcentiæ, vel gangrænæ jam manifeſta acceſſerint, quippe quæ aliquando curſum eo celerrime peragunt, principio fortiter obſtandum eſt. Sub initio manu parca, finem verſus liberiore adhibendum. Incipiente quidem morbo, ubi adhuc ſæviunt ſigna inflammatoria, vino abſtinendum eſt. Cinchona haud minus commodi ægro præbet, vires cujus experientia ſatis ſuperque teſtabatur, quæ tam neceſſaria eſt in morbis ad putredinem vergentibus. Simul cum vino conjuncta maxima copia adhibenda

eſt

eſt quam ferre ventriculus poteſt. Pulvis ulla ejus forma melior eſt, quoniam ejuſdem præparata de viribus plus minus detraharunt; ac ſi ex experimentis repetitis male ventriculo convenire reperitur, alia deinde ac alia forma, vel gratis aromatis adjectis, adminiſtrare licet. Si tamen ſtomachus ei ſub qualibet forma abhorreat, vel ſi faucium malum adeo affligat, ut æger deglutire haud poſſit, forma enematum ſatis magna ejus copia dari poteſt. Si diarrhœam cinchona eliciat, aſtringentia, qualia gummi kino, catechu, aliaque, hiſque nil proficientibus, opium in auxilium arceſſendum eſt. Superficiei corporis cinchonam admovere, nugatorium mihi videtur. Quantitas vini et corticis, pro ægroti viribus, ætate, corporis habitu, moribus conſuetis, et etiam effectibus, accommodari oportet. Quo magis ægro vires deprimuntur, quo graviora gangræna ac putreſcentiæ indicia ſunt, eo liberius danda.

Quæcunque oxygeninm præbent ad putreſ-

centiam

centiam compefcendam plurimum valent, proinde cervifia tenuis, vel alii liquores acido carbonico faturati, pro potu communi libere bibi oportet. Acida, vel vegetabilia vel mineralia, fitim æftumque maturis haud parcendum. Ægrotans aërem puriffimum trahere oportet. Quodcunque ad munditiem fpectat fedulo etiam obfervandum eft. Tonica plurima et aromatica hujus confilii caufa, præter fupra memorata, auctores denotarunt, quorum nonnulla aliquando nonnihil commodi afferunt; ut plurimum vino et cinchonæ omnino cedunt.

Quod attinet ad confilium fecundum; mox a morbi acceffione, dum adhuc vexat faucium inflammatio, fi adultus eft qui laborat, hirudines admovere extrinficus, multum prodeffet, vixque etiam juniori nocere poteft. Plerumque melius eft ftimulantia extrinfecus applicare, ficut ol. ammon. camph. faucibus duri panno laneo circumvelatis, quæ fluida ab vafis internis ad externa derivant. Ad hanc rem pertinent

pertinent quoque veſicatoria mature admota, quæ remedium ad inflammationem compeſcendam præſtantiſſimum præbent, ac gangrænam ita quodammodo avertere tendunt. A veſicatoriis, quatenus totum corpus ſtimulantibus, nil commodi oritur. Si creſcit tumor externus vel internus adeo ut cibi vel aëris aditum impedire, vel aliter periculum inferre minitetur, ad veſicatoria quam maturrime confugiendum eſt. Poſt faucium gangrænam hæc remedia fere ſupervacanea ac inopportuna ſunt. Quoniam virus ulcerum in faucibus congeſtum malum ibi aggravat, et etiam in ventriculum et inteſtina delapſum eadem inficit, vel ad tracheam et pulmones ſerpit, gaſgariſmata, ut os totum fauceſque bene perluant, ſæpiſſime adhibenda ſunt. Qui gargariſare haud poſſunt, præſertim infantes, qui ſalivam inquinatam ſemper deglutiunt, unde diarrhœa enaſcitur, ope ſyringis ſæpiſſime indigent. Vapores aquæ calidæ, excreatione e faucibus expedienda, nonnihil proficiunt.

Adultis ſedulo curandum eſt ut ſalivam ſordeſque expuant, ac ante res ingeſtas os totum eluant. Nonnihil refert quoque ut æger in latus, capite in pulvinar inclinato, decumbat, ita ut ex ore facilius effluant mucoſa.

3*tio*, Quod ad tertium conſilium attinet. Uti vomitus alvique profluvium ſponte ſæpe ſiſtunt, nil remedii indigent. Si contra vomitus diutius juſto perſtet, compeſcendus eſt. Si infuſi chamœmeli vel aliis ventriculum elicere nihil profuerit, aromatica ſicut tinct. lav. C.—Cinnam. C. vel miſturam ex lixiva acidoque lemonum inter effervefcendum, adhibere utile eſt. Si cita alvus ultra modum permaneat, ne vires ægri dejiciantur, aſtringentia cum aromaticis conjuncta in auxilium arceſſenda, vel his nihil proficientibus, opium: acida parcius uſurpanda ſunt, ac non niſi mucilagine involuta. Si ſanies viroſa in inteſtina inquinata delapſa mali cauſa ſit, acrimoniam ejus mucilaginoſis obtundere, medici eſt; dein

modis

modis ſupra habitis reſiſtere oportet. Quod ad delirium ſpectat, ſi ſigna ſanguinis in cerebro congeſti conſpicua ſint, nec jam vires defecerint, hirudines vel veſicatoria capiti admovenda ſunt. Caput totum quoque aqua frigida aceto admiſta lavare commodiſſimum eſt, ut vim arteriarum reprimat. Quod ſi a viribus corporis obrutis, et vi nervea depreſſa, proficiſcitur, vinum ac alia cardiaca remedia ſunt præſtantiſſima. Si urgent dolor, inquietudo ac totius corporis moleſtia, pediluvio, vel ſaltem morbi finem verſus, opio opus eſt. Languor et animi defectio cardiacis levantur. Si cutis ardeat aliaque ſigna febris gravis adſint, miſtura ſalina diaphoreſin elicere prodeſt. Si effloreſcentia ſubito evaneſcat, ac dein ſuperveniant mala ſymptomata, vinum antimonium tartarizatum, et alia diaphoretica, et pediluvium commoda ſunt. Frigus ſolicite vitandum. Conſtrictio alvi enematibus vel fructibus maturis ſuperanda eſt. Cathartica etiam leniſſima vitanda. Hæmorrhagiæ quam primum ſiſtendæ;

quo consilio styptica, parti unde emanat sanguis, applicanda. Acida mineralia adhibere debemus, atque aëri frigido in cubiculum aditus liber sit.

Dr Currie affirmat balneum tepidum a gradu 92 ad 96 caloris in plurimis scarlatinæ casibus post eruptionem coccineam perfectam, se eventu felicissimo adhibuisse.

Dr Gerard quoque affusionem aquæ frigidæ cum summo commodo in quibusdam hujusce morbi exemplis priusquam efflorescentia coccinea prodierat, prima morbi accessione, tentavit.

Medicorum aliorum experientia idem nuper confirmavit, ac, pericula hujusmodi ulteriora instituenda esse, hortatur. Ad morbi progressum, ægri statum, cutis calorem, animum attendere certe medicum opportet, ut idem auctor

auctor celeb. de hujus remedii in febribus uſu differens, monuit.

Si tumores glandularum in ſuppurationem vergunt, cataplaſmata applicanda ſunt, ac quum primum abſcedunt, pus ope ſcalpelli emitti poteſt. Anaſarca vel aliæ intumeſcentiæ aquoſæ diureticis ac catharticis plerumque facile cedunt.

FINIS

EXCUDEBAT GULIELMUS CREECH.